Letâif ve Çakralar

İslâm Tasavvufu İle Hint Mistisizmi Mukayeseli

Aysun ÖZVEREN

eski yeni

FCR YAYIN LTD.
Genel Yayın No. | General Publication Number: 2077
FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550
ISNI: 0000 0004 4657 1968
ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyeni
Yayın No | Publication Number: 465

Kitap Adı : Letâif ve Çakralar
Alt Başlık : İslâm Tasavvufu ile Hint Mistisizmi Mukayeseli
Book Title: Lataif and Chakras
Subtitle : A Comparative Study of Islamic Sufism and Indian Mysticism
ISBN : 978-625-8596-80-9
DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596809

Yazar | Author: Aysun Özveren | orcid.org/0000-0001-6106-8787
Editör | Editor: Ahmet Cahid Haksever | orcid.org/0000-0002-7282-846X

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph
Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm
Baskı Sayısı | Edition: 2
Sayfa Sayısı | Pages: 392 (xvi+376)

Yayım Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2026
Yayım Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories
BIC: HRAC - Karşılaştırmalı Dinler | Comparative Religion
BISAC: REL017000 - Din / Karşılaştırmalı Dinler | Religion / Comparative Religion
THEMA: QRAC - Karşılaştırmalı Dinler | Comparative Religion
LC Classification: BP173.H5 - İslam'ın Hinduizm ile İlişkisi | Relations of Islam to Other Religions / Hinduism
DEWEY: 204 - Dinî Deneyim, Manevi Yaşam ve Uygulamalar | Religious Experience, Life, Practice
WoS Category: Din | Religion
WoS Citation Topics Meso: 6.256 - Din | Religion
WoS Citation Topics Micro: 6.256.525 - Maneviyat | Spirituality
Scopus Subject Areas: 1212 - Din Araştırmaları | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Özveren, Aysun. *Letâif ve Çakralar: İslâm Tasavvufu ile Hint Mistisizmi Mukayeseli.* Ankara: FCR Yayın Ltd. -Eskiyeni, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Letâif ve Çakralar

İslâm Tasavvufu İle Hint Mistisizmi Mukayeseli

Aysun ÖZVEREN

Ankara 2026

Yazar Hakkında | About the Author

Aysun ÖZVEREN

1967 yılında Kütahya'da doğan Aysun Özveren, 1986 yılında Kütahya İHL'den, 1990'da İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümünden mezun olmuştur. 1992'de İstanbul Vakıf Gureba Hastanesinde Fizyoterapist olarak göreve başlamış, 1996 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp fakültesi FTR Bölümünde Yüksek Lisansını tamamlamıştır. Meslek hayatını Elazığ Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi FTR Bölümünde ve sonraki yıllarda Ankara'da devam ettirmiştir. 2018 yılına kadar mesleki görev, kültür ve eğitim amaçlı Japonya, Somali, Kenya, Hollanda ve Azerbaycan'da bulunmuş çeşitli uzmanlardan eğitimler almıştır.

2019 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Bilim Dalında Doktora çalışmasına başlamış, 2024'te *İslâm Tasavvufu ve Hint Mistisizmi Mukayesesi: Letâif ve Çakra Örneği* adlı teziyle Doktorasını tamamlamıştır. Halen çeşitli akademik dergi ve kitaplarda yazarlık yapmakta, doktora teziyle alakalı seminerler vermektedir. Evli ve bir çocuk annesi olup İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Born in Kütahya in 1967, Aysun Özveren graduated from Kütahya Imam Hatip High School in 1986 and from the Department of Physical Therapy and Rehabilitation at Istanbul University's Istanbul Faculty of Medicine in 1990.

She began her professional career as a physiotherapist at Istanbul Vakıf Gureba Hospital in 1992. In 1996, she completed her master's degree in the Department of Physical Medicine and Rehabilitation at Van Yüzüncü Yıl University Faculty of Medicine. She continued her professional career at the Department of Physical Medicine and Rehabilitation of Fırat University Faculty of Medicine in Elazığ and subsequently in Ankara.

Until 2018, she visited Japan, Somalia, Kenya, the Netherlands, and Azerbaijan for professional, cultural, and educational purposes, receiving specialized training from various experts.

In 2019, she began her doctoral studies in the Department of Sufism at Ankara University Faculty of Divinity. She completed her PhD in 2024 with a dissertation entitled A Comparative Study of Islamic Sufism and Indian Mysticism: The Case of Latāʾif and Chakras.

She currently contributes articles to various academic journals and books and delivers seminars related to her doctoral research.

She is married, has one child, and is proficient in English and Arabic.

Kitap Hakkında

Letâif ve Çakralar
İslâm Tasavvufu İle Hint Mistisizmi Mukayeseli

Hint mistisizminde yoga, meditasyon (dhyana) ve çakra kavramlarına dair fiziksel ve psikolojik sağlık alanında pek çok çalışma yapılmıştır. İslâm tasavvufunda letâif terminolojisi için de tasavvuf alanında araştırmalar mevcuttur. Soyut manalar içeren letâif ve çakraların birlikte ele alındığı tanımlanmaları, kökeni, mahiyeti ve işlevlerine yönelik sağlık ve teoloji alanında karşılaştırmalı bir çalışma mevcut değildir. İnsanın ezelî yaşantısında bildiği günümüzde ise unuttuğu manasını anlamaya yönelik metafizik uygulamalar fiziksel, psikolojik ve ruhsal anlamda insanı tatmin edebilir mi? Bu soru çalışma kapsamında tasavvuf düşüncesinde letâif konusunu sistemleştiren Hindistan Nakşbendiyye sûfilerinden İmâm-ı Rabbânî ve Müceddidîye temsilcilerinin eserlerinde incelenmiştir. Ayrıca manayı tatmin amaçlı uygulanan yoga-dhyana ve çakra konusu Hint kutsal metinleri Upanişadlar ekseninde Adi Shankara, Madhvacharya, Ramanuja'nın eserlerini yorumlayan takipçileri Swami Vivekananda, Swami Parmeswaranand ve S. Radhakrishnan'ın çalışmaları ve Patanjali'nin yogasutraları çerçevesinde araştırılmıştır.

Hint Mistisizminde fiziksel ve ruhsal bedenin arındırılmasıyla kurtululuşa (mokşaya) ulaşılmaya çalışılmaktadır. Kurtuluş arayışı metotlarından özellikle yoga ve dhyana yöntemlerinde çakraların aktivasyonu önemli bir yere sahiptir. Hint mistisizmine göre enerji bedeninde kuyruk sokumundan başlayıp başın tepesinde sona eren yedi adet merkez çakra bulunur. Tasavvufî seyr ü sülûk yöntemlerinden zikrin uygulandığı letâif merkezleri İmâm-ı Rabbânî sistematiğinde beşi bedende beş tanesi de emr âleminde olmak üzere on adettir. Hint mistisizmindeki anahata (göğüs çakra), acna çakra (efendi çakra, üçüncü göz) ve kalp çakra (hrit) çakrası tabir edilen ruhsal enerji merkezlerinin aşkın varlığa ulaşmada önemli rolleri bulunmaktadır. Tezimizde İslâm tasavvuf literatüründe yer alan manevi arınma merkezleri kabul edilen kalp latîfesinin (gönlün), göğsün ortasındaki ahfâ ve alındaki nefs-i natıka latîfelerinin çakralarla lokalizasyon ve işlevsellik açısından benzer ve farklı yönleri var mıdır? Çeşitli metotlarla bu enerji merkezleri aktifleşerek tasavvufta fenâfillah, bekâbillah, Hint mistisizminde ise mokşaya ulaşmadaki rolleri çalışmada araştırılmıştır.

İslâm tasavvufundaki Hâkk'a vasıl olmak için uygulanan yöntemlerden zikrin sonucunda elde edilen saf bilinç ve huzurluluk halinin, yoga-dhyana gibi yöntemlerle yaşanılan veya ulaşılan hal ile benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmalı şekilde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mistisizim; Tasavvuf; Yoga; Zikir; Çakra; Letâif

About the Book

Lataif and Chakras

A Comparative Study of Islamic Sufism and Indian Mysticism

In Hindu mysticism, many studies have been nducted in the fields of physical and psychological health regarding the concepts of yoga, meditation (dhyana), and chakras. In Islamic mysticism, there are also studies in the field of Sufism concerning the terminology of lataif. However, there is no comparative study in the fields of health and theology that addresses the abstract meanings, origins, natüre, and functions of lataif and chakras together. Can metaphysical practices aimed at understanding the meaning that humans knew in their primordial existence but have forgotten today provide physical, phychological, and spiritual satisfaction? We examined this question in the Works of the represantatives of the Indian Naqshbandi Sufis, such as Imam rabbani and the Mujaddidiya, who systematized the concept of lataif in Sufi thought. We also researched the topics of yoga-dhyana and chakras, which are practiced fort he purpose of understanding meaning, in the Yoga Sutras of patanjali, and in the interpretations of the Upanishads by Madhvacharya, ramanuja, and their followers.

In Hindu mysticism, the purification of the physical and sipiritual body is aimed at achieving liberation (moksha). In the guest for liberation, the activation of chakras is particularly significant in methods such as yoga and dhyana. According to Hindu mysticism, there are seven main chakras in the energy body, starting from the base of the spine and ending at the top of the head. In the systematic approach of Imam Rabbani, the sufi practice of dhikr involves ten lataif centers, with fivw located in the body and five in the realm of command (realm of al-amr). In Hindu mysticism, the anahata (chest chakra), ajna chakra (command chakra, third eye), and the heart chakra (hrit) are considered spiritual energy centers that play important roles in reaching a transcendent existence. In our thesis, we explore whether the spiritual purification centers in Islamic centers in Islamic Sufi literature, such as the latifa of the hearth (qalb) located in the middle of the chest, the ahfa latifas in the center of the chest,and the nafs-ı natiqa latifas in the forehead, have similariteie and differences with chakras in terms of localization and functionality. Through various methods, the activation of these energy centers and their roles in achieving states of fanã fi Allah (annihilation in God) and baqã bi Allah (subsistence in God) in Sufism, and moksha in Hindu mysticism, have been investigated in this study.

The state of pure consciousness and tranguility attained through the practice of dhikr, one of the methods applied in Islamic Sufism to reach union with the Divine (Haqq), has been comparatively examined for its similarities and differences with the state experienced or achieved through methods like yoga and dhyana.

Keywords: Mysticism; Islamic Sufism; Yoga; Dhikr, Chakra; Lataif

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER DİZİNİ xi
TABLOLAR DİZİNİ xi
KISALTMALAR xiii
ÖN SÖZ xv

GİRİŞ
1. Araştırma Problemi ve Konusu 1
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi 2
3. Kuramsal Çerçeve 4
4. Kavramsal Çerçeve 7
   4.1. Kuramsal Tartışma 9
   4.2. Hipotezler 12
5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları 13
6. Araştırmanın Yöntemi 16
7. Araştırmanın Kaynakları ve Literatür Değerlendirmesi 18

BİRİNCİ BÖLÜM
HİNT MİSTİSİZMİNDE İNSANIN TEKÂMÜLÜNÜ ETKİLEYEN UNSURLAR 29
1. Hint Mistisizminde İnsanın Tekâmülü 29
   1.1. Hint Mistisizminde İnsan Tekâmülünde Rol Alan Temel Kavram ve Görüşler 30
      1.1.1. Atman-Brahman Özdeşliği 31
      1.1.2. Samsara-Reenkarnasyon 36
      1.1.3. Vidya (Bilgi)-Avidya (Bilgisizlik) 39
      1.1.4. Tapas (Çilecilik) 41
         1.1.4.1. Üç Guna 42
      1.1.5. Yacna (Kurban) 45
      1.1.6. Ahankara (Nefs) 46
      1.1.7. Akozmik-Kozmik İdeal 49
      1.1.8. Maya İlkesi 51
      1.1.9. Kirtana (Zikir) 53
      1.1.10. Mantra 54
      1.1.11. Om Sözcüğü 55
      1.1.12. Guru ve Yogin 58
   1.2. Yoga ve Dhyana 61
      1.2.1. Yoga 61
      1.2.2. Dhyana 66
      1.2.3. Yoga Çeşitleri 68
      1.2.4. Yoga Basamakları 74
   1.3. Nirvana-Mokşa 81

2. Çakraların Çeşitleri ve İnsan Tekâmülündeki Rolü 87
2.1. Temel Çakralar 87
2.1.1. Muladhara (Kök) Çakra 93
2.1.2. Svathisthana (Sacral, Cinsel) Çakra 95
2.1.3. Manipura (Nabhi, Karın) Çakra 96
2.1.4. Anahata (Göğüs) Çakra 100
2.1.4.1. Hrit (Kalp) Çakra 104
2.1.5. Vişuddha (Boğaz) Çakra 106
2.1.5.1. Talu (Damak) Çakra 109
2.1.6. Acna (Üçüncü Göz) Çakra 109
2.1.6.1. Manas Çakra 112
2.1.6.2. İndu Çakra 113
2.1.6.3. Nirvana Çakra 114
2.1.6.4. Guru Çakra 115
2.1.7. Sahasrara (Taç) Çakra 115
2.1.8. Bindu Çakra 118
2.2. İkincil ve Üçüncül Çakralar 119
2.2.1. Dış ve İç Organ Çakraları 119

İKİNCİ BÖLÜM
TASAVVUFTA İNSAN TEKÂMÜLÜNÜ ETKİLEYEN UNSURLAR 121
1. Tasavvufta İnsanın Tekâmülü 121
1.1. Şeriat-Tasavvuf 121
1.1.1. Nakşbendiyye Tarikatı 126
1.2. Nakşbendiyye Tarikatında Seyr ü Sülûk 128
1.2.1. Mürşid-i Kâmil 132
1.2.2. Zikir 137
2.2.1.1. Besmele 145
2.2.1.2. Allah İsmi 148
2.2.1.2.1. Allah Zikri 149
2.2.1.3. Mârifetullah 151
2.2.1.4. Daireler 153
2. İnsanın Tekâmül Sürecinde Letâif ve Çeşitleri 154
2.1. Letâif 154
2.1.1. Kalb 165
2.1.2. Ruh 180
2.1.2.1. Genel Manada Ruh Kavramı 180
2.1.2.2. Latîfe Olarak Ruh 181
2.1.3. Sır 185
2.1.4. Hafî 188
2.1.5. Ahfâ 191
2.1.6. Letâif-i Nefs (Nefs-i Natıka) 195

2.1.6.1. Genel İtibarıyla Nefs Kavramı 195
2.1.6.2. Latîfe Olarak Nefs 210
2.1.7. Letâif-i Küll (Kalıp) 215
2.2. Nefy ü İsbat (Habs-i Nefes) 229
3. Letâif Zikrinde Rabıta-Murakabenin ve Sohbetin Konumu 233
3.1. Rabıta 233
3.2. Murakabe 240
3.2.1. Ehadiyyet Murakabesi 243
3.2.2. Maiyyet Murakabesi 244
3.2.3. Akrabiyet Murakabesi 245
3.2.4. Muhabbet Murakabesi 246
3.3. Sohbet 248
4. İnsan Tekâmülünün Temelleri 249
4.1. İnsan Tekâmülünün Ontolojik Temeli: Vahdet-i Vücûd-Vahdet-i Şühûd 250
4.2. İnsan Tekâmülünün Epistemolojik Temeli: Fenâfillah-Bekâbillah 258
4.2.1. Fenâfillah 258
4.2.2. Bekâbillah 264

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TASAVVUFTA VE HİNT MİSTİSİZMİNDE LETÂİFİN VE ÇAKRALARIN MUKAYESESİ 269
1. Letâifin ve Çakraların Beden Üzerindeki Konumları 269
2. Letâifin ve Çakraların Uygulama Amaçları ve İşlevleri 276
2.1. Mârifetullah-Jnana/Vidyan Marga (Bilgi Yolu) 291
2.2. Fenâfillah-Bekâbillah, Nirvana-Mokşa 299
2.2.1. Vahdet Düşüncesi-Kozmoz İdeali 307
3. Letâifin ve Çakraların Aktif Hâle Gelmesinde Rol Oynayan Başlıca Hususların Mukayesesi 313
3.1. Mürşid-Guru 313
3.2. Zikir-Mantra 320
3.2.1. Habs-i Nefes-Prana (Kozmik Enerji, Nefes) 323
3.3. Murakabe-Dhyana 326
4. Hint Mistisizmi ve Tasavvufun Ontolojik Açıdan Karşılaştırılması 332
5. Pozitif Bilimler ve Tamamlayıcı Tıp Açısından Letâif ve Çakranın Değerlendirilmesi 337
5.1. Metafizik ve Fizik Varlık Olarak İnsanda Letâif ve Çakranın Bilimsel Yansıması 337

SONUÇ 345
KAYNAKÇA 357
DİZİN 371

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Upanişadlar'da Atman-Brahman Özdeşiliği 31
Şekil 2. Upanişadlar'da İnsanın Tekâmül Süreci 36
Şekil 3-4. Çakralar-Aura ve Dört Unsur 88
Şekil 5.-6.-7. Şuşumna Kanalı, İda ve Pingala Nadiler ve Çakraların Bedendeki Yerleşimleri 90
Şekil 8. Hayvanlarda Çakralar 92
Şekil 9. Tasavvufta Allah-Âlem-İnsan İlişkisi 146
Şekil 10. Tasavvufta Zikrin Letâif Merkezlerindeki Seyri 160
Şekil 11. Tasavvufta Letâif Merkezleri 165
Şekil 12. Letâifin Bedendeki Dört Unsurla ve Büyük Peygamberlerle İrtibatı 174
Şekil 13. Tasavvufta Nefs- Letâif İlişkisi 201
Şekil 14. Tasavvufta Nefsin Seyri 210
Şekil 15. Tasavvufta Ontolojik Görüş 252
Şekil 16. İslâm Düşünce Sisteminde İnsan 333

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Mutasavvıflara Göre Kalbin Basamakları 168

KISALTMALAR

a.s	: Aleyhisselam
AÜİF	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Bk.	: Bakınız
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
ed.	: Editör
Fak	: Fakültesi
haz.	: Hazırlayan
ö.	: Ölümü
r.a.	: Radıyallahu anh
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
Yay.	: Yayınları

ÖN SÖZ

Elinizdeki çalışma Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"İslâm Tasavvufu ve Hint Mistisizmi Mukayesesi: Letâif ve Çakra Örneği"* başlığı ile hazırlanan doktora tezinin kitaplaşmış halidir. Eser tezden kitaba dönüştürülürken çok fazla bir değişikliğe gidilmediğini burada belirtelim.

Mana arayışı içerisindeki günümüz insanı ruhunu tatmin edecek metotlara yönelmektedir. Günümüzde tasavvufî pratikler ve Hint mistisizmine ait uygulamalar bu metotlar dahilinde kabul görmektedir. "İnsanın ezelde yaşadığı, güncel alanda ise bulmaya çalıştığı farklı kültürlere ait uygulamalar, kalbin ve ruhun tatminine ne denli çözüm sunmaktadır?" sorusunu farklı yönlerden incelemek, konuya açıklık getirmek için önemlidir. Esasen bu hususu tasavvuf ve Hint mistisizmindeki kavramlar, uygulamaları, bilinçsel yönleri ve insanın bedensel, psikolojik ve ruhsal yapısına etkileri üzerinden incelemek, güncelliğini koruyan bu konuya netlik kazandıracaktır. Bu nedenle İslâm tasavvufu ve Hint mistisizmi mukayesesi, letâif ve çakra özelinde ele alınarak incelenmiştir.

Hint mistisizmine ait "çakra" terimi popüler kültürde yer bulan soyut bir kavram ve güncel uygulamalardandır. Mana tatminine yönelik diğer bir soyut kavram ise tasavvuf literatüründe yer alan letâiftir. Çakra kavramını eğitim sistemine dahil eden Hint mistik uygulaması Tantrik Yoga'dır. Letâif pratiklerini önceleyen tasavvuf kolu ise Nakşbendiyyedir. Çalışmaya ait sınırlandırma Hindistan'da yaşamış sûfi müellifleri kapsadığından tasavvuftaki letâif pratikleri Nakşbendiyye özelinde incelenmiştir. Araştırmanın kapsamı dışına çıkmamak için diğer İslâmi tarikatların uygulamalarına ve Uzak Doğu'da farklı mistik inançların meditasyon (dhyana) tekniklerine yer verilmemiştir.

Hint mistisizmi ve tasavvufun temellerinin araştırıldığı çalışmada letâif ve çakraların sebep, süreç ve sonuçlarını karşılaştırarak incelemek konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Giriş, üç bölüm ve sonuç kısmından oluşan eserin "Giriş" kısmında araştırmanın konusuna, amacına, önemine, kuramsal çerçevesine, sınırlılıklarına, yöntemine, tarihsel arka planına ve literatür değerlendirmesine yer verilmiştir. Tarihsel sıralama göz önünde tutularak hazırlanan çalışmada Hint mistisizmi "Birinci Bölüm"de incelenmiş ve insanın tekâmülü ile çakralar hakkında teorik bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca bu terimlerin Upanişad kaynaklarındaki karşılıkları ve Madhvacharya, Ramanuja gibi Hintli düşünürlerin konuyla alakalı fikirlerinin yorumlandığı eserler ele alınmıştır.Ardından Hint mistik düşüncesinde insanın ruhsal gelişiminin etkileri bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulmaya çalışılmıştır. "İkinci Bölüm"de İslâm tasavvufunda insanın tekâmülünü etkileyen sebepler, tasavvufa ve letâife dair kavram analizleri,

İmâm-ı Rabbânî ve takipçilerinin konuyla ilgili eserleri arasından tespit ve tahlil edilmiştir.

"Üçüncü Bölüm"de Hint mistisizmi ve tasavvufun uygulama amaçları, yöntemleri çakralar ve letâif ekseninde karşılaştırılıp genel bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Her iki konunun mutlak kurtuluşa (nihâyete) ve kozmolojiye dair görüşleri, bilgi ve varlık hakkındaki düşünceleri, letâif ve çakraların benzer ve farklı yönleri incelenmiştir. Bu kavramların insan tabiatında kültür ve ahlâk yönünden değişimleri, insanın fiziksel, ruhsal, psikolojik sağlığı üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Dahası Ayrıca insanın benlik inşasında yoga ve zikir uygulamalarının tesirleri karşılaştırmalı şekilde incelenmiştir. "Sonuç" kısmında ise her iki uygulamanın benzer ve farklı yönleri ortaya koyulmuştur.

Bu çalışmanın meydana gelmesinde, öncelikle tez araştırmam sürecinde akademik güncel çalışmaların nasıl yapılması gerektiği konusunda desteklerini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Ahmet Cahid HAKSEVER'e, tez izleme komitesindeki hocalarım Prof. Dr. M. Mustafa ÇAKMAKLIOĞLU ve Doç Dr. Cemil KUTLUTÜRK'e teşekkürü bir borç bilirim. Güncel bir konu olması ve akademik camiaya katkı sunabileceği fikrinin oluşmasında muhterem Prof. Dr. Ethem CEBECİOĞLU hocama, çalışmamda takıldığım noktalarda yol gösteren Prof. Dr. Vahit GÖKTAŞ hocama minnetlerimi sunarım. Ayrıca tez çalışmam süresince desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Nuriye İNCİ, Dr. Öğr. Üyesi Edibe BOYRAZ, Dr. Şule ŞAHİN ÜNLÜ, Dr. Edibe TAŞ, Dr. Aynur SİNGİN, Dr. Cemile SAĞIR, Dr. Nurhan RAMAZANOĞLU ÖZCAN, Dr. Talat OLGUN ve Dr. Eldiiar Zhalilov'a, Dr. Mustafa UJAMPADHY'e, Gülsemin KÜTÜK arkadaşlarıma ve her daim manevi desteğini hissettiğim Bilal ÇELİK'e gönülden şükranlarımı sunarım. Berra ve Ebrar ÇELİK'e kütüphane katalog çalışmasında desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca anlayışları ve sabırları, moral ve motivasyonlarıyla yanımda olan değerli eşim Prof. Dr. M. Faik ÖZVEREN ve kızım Amine Feyza'ya sonsuz sevgilerimi iletiyorum. Özellikle destek ve dualarını her zaman üzerimde hissettiğim ve hissedeceğim merhum annem ve babama teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmamın kesintisiz mana (ilahî aşk) arayışı içerisindeki tüm insanlığa ve özelinde Türk-İslâm âlemine katkı sunmasını temenni ederim.

Aysun ÖZVEREN
Haziran 2024